

Rapport

Veilig Sportklimaat

Naar een nieuwe vraagstelling voor de kernindicator 'veilig voelen'

Veilig Sportklimaat

Naar een nieuwe vraagstelling voor de kernindicator 'veilig voelen'

Mulier Instituut

Mulier Instituut

Sanne A. van der Meer
Rens Cremers

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met het Mulier Instituut.

© Mulier Instituut

Utrecht, 8 september 2025
www.mulierinstituut.nl
info@mulierinstituut.nl

Disclaimer

U mag delen uit deze publicatie overnemen op voorwaarde van bronvermelding: auteur(s), de titel van de publicatie en het jaar van uitgave.

Er gelden gebruiksvoorwaarden voor de foto's in deze publicatie. Neem foto's daarom niet over zonder toestemming van het Mulier Instituut.

Over ons

Het Mulier Instituut doet sportonderzoek voor beleid en samenleving. Voor overheden, maatschappelijke organisaties, onderwijsinstellingen, sportorganisaties en bedrijven onderzoeken we allerlei thema's op het gebied van sport en sportief bewegen: van de sportdeelname van (groepen) Nederlanders tot de motorische vaardigheden van kinderen, en van diversiteit en inclusie in de sport tot de economische impact van sportevenementen.

Het Mulier Instituut is een onafhankelijke stichting zonder winstoogmerk.

Ons doel is bijdragen aan goed onderbouwd beleid, gericht op de bevordering van sport, sportief bewegen en versterking van de sportsector. Dit doen we op verschillende manieren:

We verzamelen data en monitoren de Nederlandse sportsector en beleidsprogramma's.

We ontwikkelen kennis en onderzoeksmethoden via verkennende en verdiepende studies.

We duiden onderzoeksuitkomsten en vertalen deze naar de beleidspraktijk.

We onderbouwen beleidsbeslissingen met expertise en advies.

We bieden gevraagd en ongevraagd duiding en reflectie in de rol van 'kritische vriend' van de sportsector.

We zetten ons in voor de bevordering van de sportwetenschap.

Inhoudsopgave

Veilig Sportklimaat

1	Inleiding	6
1.1	Achtergrond	6
2	Methode	8
2.1	Nieuwe vraagstelling	8
2.2	Dataverzameling en weging	9
3	Resultaten	10
3.1	Vergelijking nieuwe vraagstelling met kernindicator	10
3.2	Veilig voelen per context	11
3.3	Sporters bij sportvereniging	11
3.4	Sporters bij ondernemende sportaanbieders	12
3.5	Vrijwilligers in de sport	13
3.6	Bezoekers sportwedstrijd of -evenement	13
3.7	Veilig voelen naar participatiefrequentie	14
3.8	Veiligheid naar achtergrondkenmerken	16
4	Conclusie & aanbevelingen	17
4.1	Conclusies	17
4.2	Slotconclusie en aanbeveling	19
	Bronnen	22
	Bijlage 1 - Responsanalyse	23
	Bijlage 2 - Achtergrondkenmerken	25
	Bijlage 3 - Figuren	27
	Bijlage 4 - Vragenlijst	32

Inleiding

Dit rapport gaat over een mogelijke nieuwe vraagstelling om veilig voelen in de sport te monitoren. Veilig voelen is een van de twee kernindicatoren voor het monitoren van Veilig sportklimaat. In dit eerste hoofdstuk beschrijven we de achtergrond en vraagstelling van dit onderzoek.

1.1 Achtergrond

Veilig voelen in de sport' is een van de twee kernindicatoren waarmee de veiligheid van het Nederlandse sportklimaat sinds 2012 wordt gemonitord. Maar de vraagstelling van de kernindicator zorgt voor beperkt inzicht in het gevoel van veiligheid. Zo is geen onderscheid te maken naar de rol die iemand heeft (bijvoorbeeld sporter of scheidsrechter) en de tak van sport.

In dit rapport verkennen we daarom een alternatieve vraagstelling voor veiligheidsgevoelens in de sport. We maken daarbij onderscheid in de rol die iemand heeft.

Vraagstelling kernindicator veilig voelen: antwoordopties

De kernindicator Veilig voelen wordt gemeten via de Vrijetijdsomnibus (VTO). De VTO wordt door het CBS onder een representatieve steekproef afgenomen en vervolgens door ons geanalyseerd. Deze indicator wordt uitgevraagd bij maandelijkse bezoekers van sportwedstrijden of -evenementen én aan maandelijkse sporters (van 12 jaar en ouder), aan de hand van de volgende stelling:

'Op en rond sportwedstrijden voel ik me meestal veilig.'

De antwoordopties vormen een 5-puntsschaal (van 'zeer mee eens' tot 'zeer mee oneens'). Daarnaast hebben respondenten de mogelijkheid om de vraag niet in te vullen. Respondenten die antwoorden met 'zeer mee eens' en 'eens', classificeren we als 'voelt zich meestal veilig'.

Op basis van deze vraagstelling drukt de kernindicator ervaren veiligheid rondom sportwedstrijden in één cijfer uit (voor 2022: 82% voelt zich meestal veilig; CBS/Mulier Instituut, 2022). Daarbij zijn ook uitsplitsingen naar diverse achtergrondkenmerken beschikbaar.¹

Beperkingen van deze vraagstelling

De vraagstelling die gebruikt wordt in de VTO zorgt ervoor dat we geen onderscheid kunnen maken naar verschillende sportcontexten en verschillende rollen in de sport. Maar veiligheidsgevoelens verschillen waarschijnlijk per

¹ Zie ook <https://www.sportenbewegenincijfers.nl/kernindicatoren/sportklimaat-veilig-voelen>

sportcontext en rol. Zo verwachten we dat de veiligheidsbeleving van een voetbalscheidsrechter anders is dan die van een bezoeker van een golftoernooi.

Dat soort verschillen in ervaringen die kunnen bijdragen aan het veiligheidsgevoel zijn bijvoorbeeld terug te zien de in mate waarin onsportief wedstrijdgedrag en (discriminerende) microagressies voorkomen in verschillende takken van sport (Heijnen, Geurink & Elling, 2023; Cremers & Elling, 2022).

Daarom proberen we met de nieuwe vraagstelling die we hebben ontwikkeld, meer inzicht in deze verschillen, en een verscherpt beeld van gevoel van veiligheid in de sport te krijgen.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 beschrijven we de nieuwe vraagstelling en hoe we het onderzoek hebben uitgevoerd. In hoofdstuk 3 staan de resultaten, met verschillende uitsplitsingen. In hoofdstuk 4 volgen de conclusies en aanbevelingen.

Methode

In dit hoofdstuk beschrijven we de nieuwe vraagstelling die we getest hebben als vervanging voor de kernindicator **Veilig voelen**, de dataverzameling en analyse.

2.1 Nieuwe vraagstelling

Vraagstelling en antwoordopties

In de nieuw ontwikkelde vraagstelling vragen we de ervaren veiligheid in verschillende sportcontexten op de volgende manier uit:

'Kunt u aangeven in welke mate u zich...

- ...bij het bezoek(en) van sportwedstrijden of -evenementen wel eens onveilig voelt?
- ...als vrijwilliger wel eens onveilig voelt?
- ...op deze sportvereniging wel eens onveilig voelt?²
- ...bij deze sportschool wel eens onveilig voelt?^{1,3}

Respondenten konden deze vraag met 'vaak', 'soms', 'zelden', 'nooit' of 'weet niet' beantwoorden. Door een fout in de vragenlijst zijn bij vraag 1 de antwoordcategorieën 'vaak', 'regelmatig', 'soms', 'nooit' en 'weet ik niet' gebruikt. Dit zullen wij desbetreffende figuren aangeven.

We gebruiken in dit rapport meestal de indeling 'vaak', 'soms', 'zelden', 'nooit' of 'weet niet'. Soms voegen we 'zelden' en 'nooit' onveilig samen. Dan gebruiken we de omschrijving 'meestal veilig'.

Respondenten kregen de veiligheidsvragen alleen voorgelegd als zij aangaven in de afgelopen twaalf maanden in de beschreven sportcontext actief te zijn geweest.

We vergelijken de cijfers in dit rapport met de cijfers van de kernindicator.

Aanvullende vragen sportcontext

De sporters, bezoekers en vrijwilligers hebben we gevraagd hoe vaak zij in deze rol actief zijn. Daarnaast hebben we bezoekers gevraagd welke takken van sport zij bezochten. In het geval van (zaal)voetbal vroegen we ook of dit betaald of amateurvoetbal betrof. Vrijwilligers hebben we gevraagd welke rol(len) zij als vrijwilliger uitoefenden.

Aan de leden van sportverenigingen en sportscholen (sportschool, zwemschool of andere ondernemende sportaanbieder) hebben we gevraagd welke tak van sport zij daar het vaakst beoefenen.

² 'Deze' verwijst naar de vereniging/sportschool waar de respondent het meest actief is.

³ Fitnesscentrum, dans- vecht- of zwemsportschool of andere ondernemende sportaanbieder.

2.2 Dataverzameling en weging

Dataverzameling en deelnemers

We hebben de data verzameld via het Nationaal Sportonderzoek (NSO). Hiervoor hebben we een groep van 1.504 Nederlanders in de leeftijd van 16 t/m 79 jaar bevraagd via het panel van GfK online.

De respondenten zijn als volgt verdeeld:

- 634 bezoekers van sportwedstrijden of evenementen;
- 348 vrijwilligers in de sport;
- 444 verenigingssporters;
- 430 sporters bij ondernemende sportaanbieders.

Uiteraard kunnen respondenten in meer dan één context actief zijn. De groepen overlappen dus deels.

Weging

We hebben de data gewogen naar een combinatie van leeftijd en geslacht, naar een combinatie van leeftijd en opleiding, en naar regio (Ipsos, 2024).

Sommige (intersecties van) minderheidsgroepen (o.a. mensen met een migratieachtergrond & opleidingsniveau basis/vmbo) zijn ondervertegenwoordigd. Juist minderheidsgroepen ervaren relatief vaak wangedragingen (en dus kans op onveilige gevoelens) in de sport (zie o.a. De Wit et al., 2023). Het is belangrijk hier rekening mee te houden bij het interpreteren van de resultaten.

In bijlage 1 staat een responsanalyse (tabel B1.1, B1.2 en B1.3). In bijlage 2 staat een toelichting op de categorisering van de achtergrondkenmerken. In bijlage 4 staat de complete vragenlijst.

Resultaten

In dit hoofdstuk vergelijken we de resultaten van de nieuwe vraagstelling met die van de kernindicator. Vervolgens bespreken we de resultaten van verschillende uitsplitsingen.

3.1 Vergelijking nieuwe vraagstelling met kernindicator

Definities

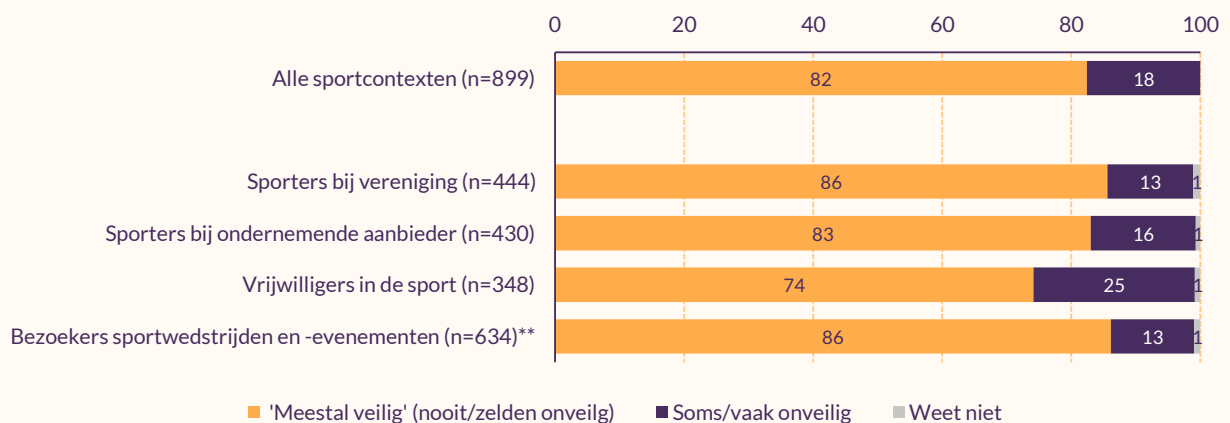
De kernindicator Veilig voelen geeft het percentage sporters en/of wedstrijdbezoekers dat zich 'meestal veilig' voelt bij wedstrijden.

Het totaalcijfer 'voelt zich meestal veilig' hebben we in de nieuwe vraagstelling berekend door de veiligheidsgevoelens van de verschillende sportcontexten samen te voegen. Alleen als respondenten zich in geen van de contexten soms of vaak onveilig voelen, categoriseren we dit als 'meestal veilig'.

Resultaten

82 procent van de respondenten voelt zich meestal veilig (zie figuur 3.1). Dit percentage is gelijk aan de kernindicator (ook 82%; niet in figuur). Een kanttekening is dat 'alle sportcontexten' breder is dan alleen veiligheid bij wedstrijden (waar de huidige kernindicator over gaat).

Figuur 3.1
Mate waarin Nederlandse sporters, sportbezoekers en vrijwilligers in de sport zich meestal veilig voelen, naar verschillende rollen sportcontexten*
 (in procenten)

Bron: Mulier Instituut, NSO, april 2024.

* Respondenten kregen de vraag alleen wanneer ze actief waren in deze rol/context.

** Antwoordopties zijn 'nooit/soms', 'regelmatig/vaak' en 'weet niet'.

3.2 Veilig voelen per context

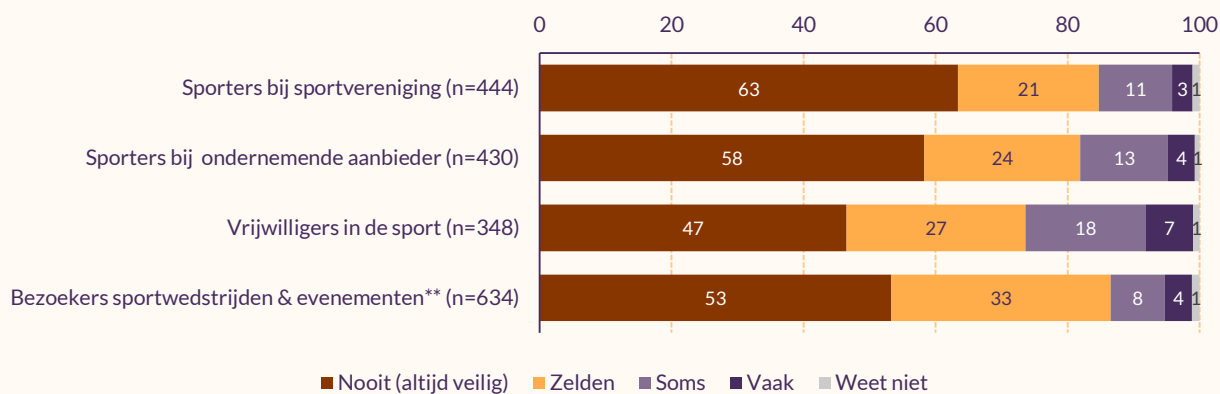
Vrijwilligers voelen zich vaker onveilig

Iets meer dan de helft van de bezoekers van sportwedstrijden of -evenementen voelt zich altijd veilig (53%, zie figuur 3.2). Sporters bij sportscholen (58%) en sportverenigingen (63%) voelen zich iets vaker *altijd veilig*. Iets minder dan de helft van de vrijwilligers voelt zich *altijd veilig* in de sport (47%). Het valt op dat vrijwilligers in de sport zich ook in grotere mate ‘vaak’ en ‘soms’ onveilig voelen. Bezoekers van sportwedstrijden en -evenementen kozen relatief vaak voor de optie ‘zelden’ (33%) en minder voor soms (8%). Waarschijnlijk komt dit verschil mede door de afwijkende antwoordopties (zie hoofdstuk 2)

Figuur 3.2

De mate waarin Nederlandse sporters, sportbezoekers, en vrijwilligers in de sport zich onveilig voelen, naar verschillende sportcontexten*

(in procenten)

Bron: Mulier Instituut, NSO, April 2024

* Respondenten kregen de vraag alleen wanneer ze actief waren in deze rol/context.

** Antwoordopties waren 'nooit', 'soms', 'regelmatig', 'vaak', en 'weet niet'.

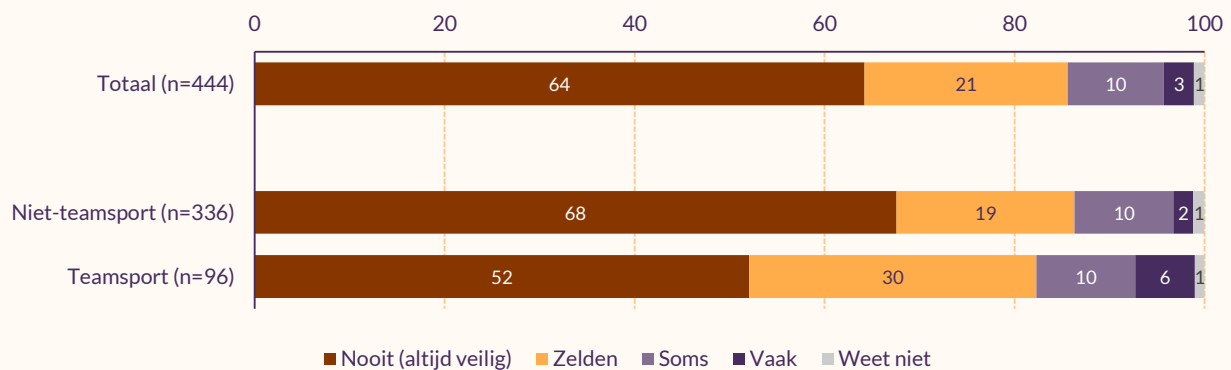
3.3 Sporters bij sportvereniging

Teamsporters voelen zich vaker onveilig

Niet-teamsporters (86%) voelen zich relatief vaker (meestal) veilig dan teamsporters (82%, zie figuur 3.3). Opvallend is dat van de teamsporters slechts de helft zich nooit onveilig voelt (52%). De groep die zich vaak onveilig voelt, is relatief groot (6%).

Figuur 3.3

Mate waarin Nederlandse teamsporters en niet-teamsporters zich onveilig voelen bij sportverenigingen
(in procenten)

Bron: Mulier Instituut, NSO, april 2024.

3.4 Sporters bij ondernemende sportaanbieders

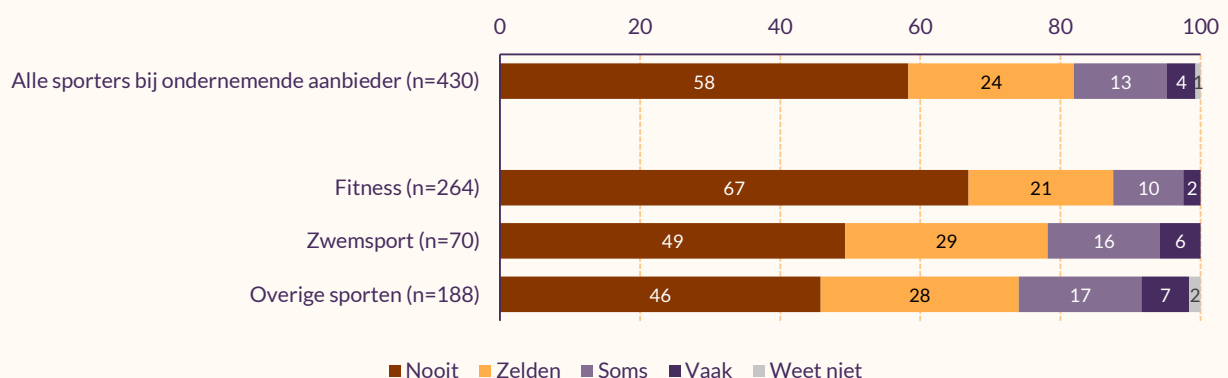
Fitnessers voelen zich het vaakst veilig

De veiligheidsgevoelens onder sporters bij ondernemende sportaanbieders verschillen naar tak van sport (figuur 3.4). Fitnessers voelen zich het vaakst meestal veilig (88%), gevolgd door zwemmers (78%) en overige sporten (o.a. dans- en vechtsportscholen; 74%).

Figuur 3.4

Mate waarin Nederlanders die lid zijn van een ondernemende sportaanbieders zich daar onveilig voelen, naar tak van sport

(in procenten, meerdere antwoorden mogelijk)

Bron: Mulier Instituut, NSO, april 2024.

3.5 Vrijwilligers in de sport

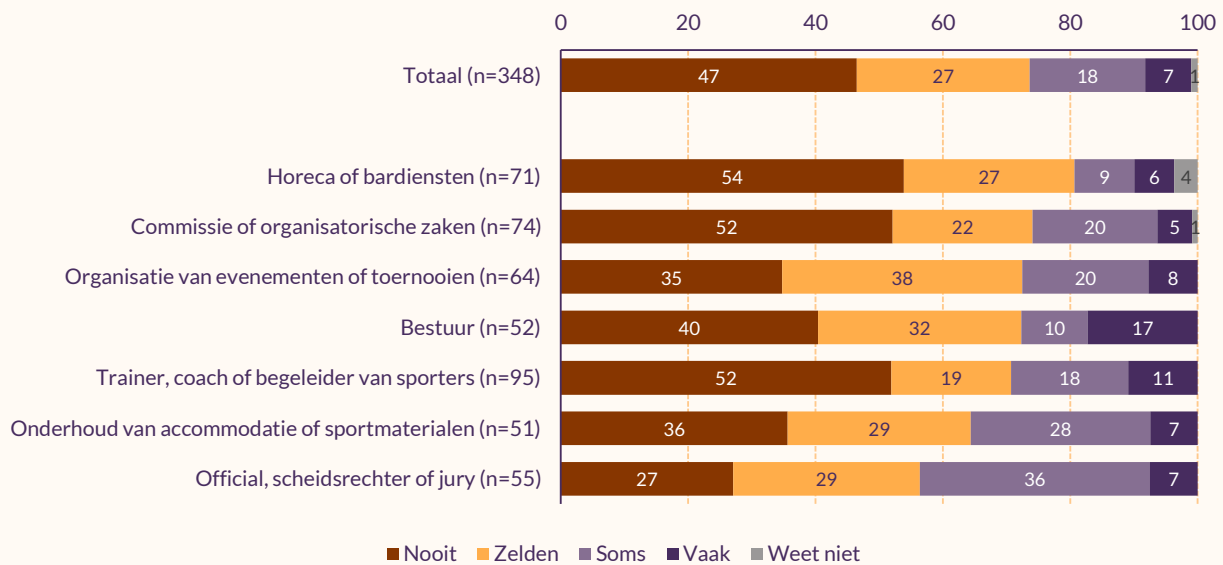
Minder veilig gevoel onder scheidsrechters/jury

De mate waarin vrijwilligers zich voelen, verschilt per functie (zie figuur 3.5). Officials, scheidsrechters en juryleden voelen zich het minst vaak meestal veilig (56%). 7 procent van hen voelt zich vaak onveilig, ruim een derde soms (36%).

Ook vrijwilligers die een accommodatie of sportmateriaal onderhouden, voelen zich relatief vaker onveilig.

Het valt op dat relatief veel bestuurders (17%) en trainers/coaches/begeleiders (11%) zich 'vaak' onveilig voelen ten opzichte van andere functies (5-8%). Bestuurs- en trainersfuncties lijken bij (in ieder geval) sommige clubs dus gepaard te gaan met grote onveiligheidsgevoelens, terwijl dit bij andere clubs niet het geval is.

Figuur 3.5
Mate waarin sportvrijwilligers zich als vrijwilliger onveilig voelen, naar functie
(in procenten, meerdere antwoorden mogelijk)

Bron: Mulier Instituut, NSO, april 2024.

3.6 Bezoekers sportwedstrijd of -evenement

Bezoekers voelen zich onveiliger bij betaald voetbal

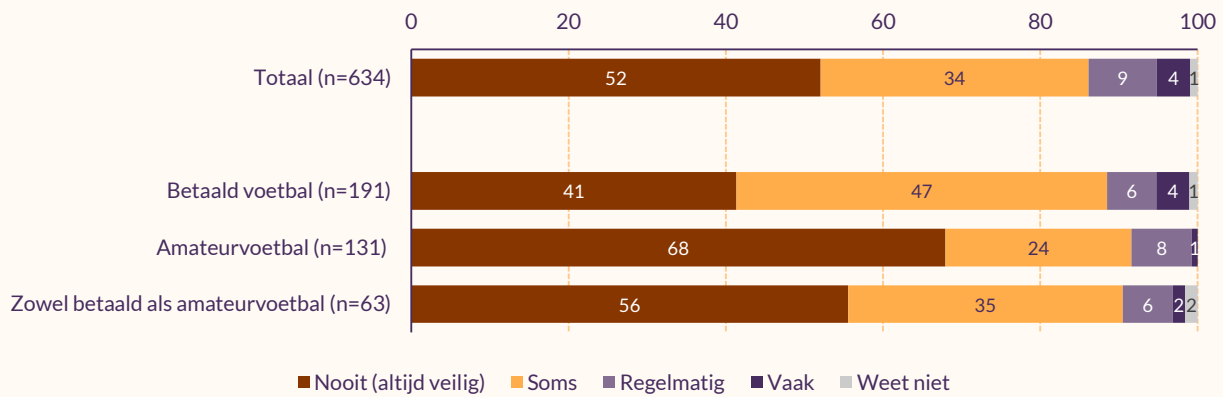
Voetbal is de meest bezochte sport: zes op de tien bezoekers van sportwedstrijden bezochten wel eens een voetbalwedstrijd (62%, niet in figuur). Van de bezoekers van voetbal gaat 50 procent naar betaald voetbal, 34 procent naar amateurvoetbal en 16 procent naar beide (niet in figuur).

De bezoekers van betaald voetbal voelen zich vaker wel eens onveilig (soms, regelmatig of vaak; 57%) dan bezoekers van amateurvoetbal (32%; zie figuur 3.6).

Figuur 3.6

Mate waarin Nederlanders zich onveilig voelen tijdens het bezoek van sportwedstrijden of -evenementen, naar tak van sport

(in procenten)

Bron: Mulier Instituut, NSO, april 2024.

Noot: antwoordopties wijken af van die bij andere sportcontexten.

3.7 Veilig voelen naar participatiefrequentie

Lage veiligheid onder niet-frequente sporters

Er is een positieve samenhang tussen jaarlijkse sportfrequentie en hoe veilig sporters zich voelen op de sportvereniging (zie figuur 3.7). Frequente sporters (>120 keer per jaar) voelen zich het vaakst veilig op de sportvereniging (91% meestal veilig).

Van de sporters die 1 tot 59 keer per jaar sporten is dit 74 procent. Met name de groep die minder dan maandelijks actief is, voelt zich vaak onveilig (42% meestal veilig, n=39, niet in figuur).

Ook bij sporters op sportscholen bestaat er een positieve samenhang tussen zich veilig voelen en de sportfrequentie (zie figuur 3.7). Van de sporters die 1-59 keer per jaar sporten, voelt een kwart zich soms of vaak onveilig (27%). Bij frequente sporters (>120x per jaar) is dat 8 procent.

Een derde van de frequente vrijwilligers voelt zich geregeld onveilig

De relatie tussen frequentie en ervaren veiligheid is andersom voor vrijwilligers in de sport: mensen die vaker vrijwilligerswerk doen, voelen zich ook vaker wel eens onveilig dan vrijwilligers die minder vaak actief zijn (zie figuur 3.7). Twee op de drie vrijwilligers die een of meerdere keren per week actief zijn, voelen zich meestal veilig (68%). Dit geldt voor acht op de tien vrijwilligers die minder dan eens per maand actief zijn (83%).

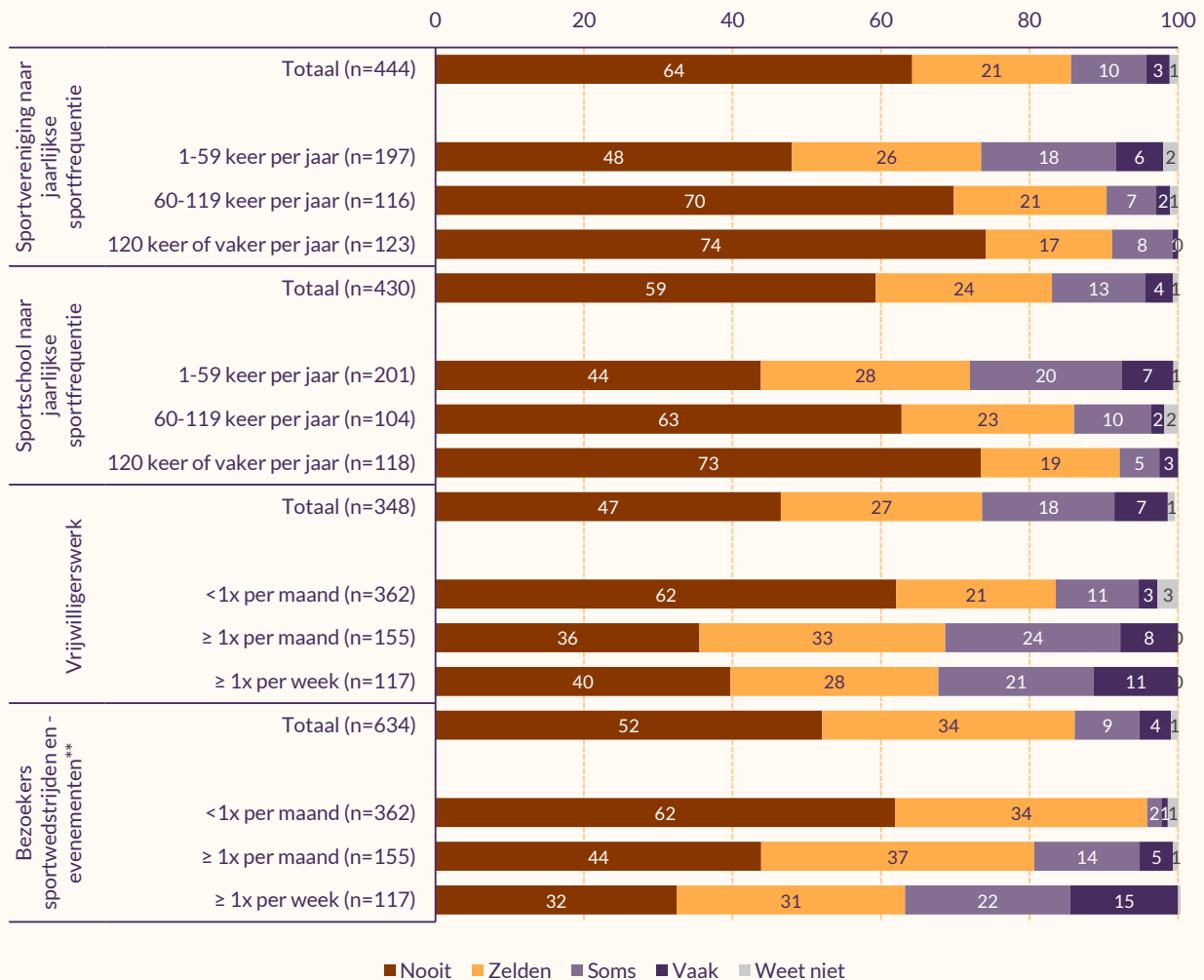
Frequente bezoekers voelen zich vaker onveilig

Er bestaat een negatieve samenhang tussen de frequentie van het bezoeken van sportwedstrijden en -evenementen en de mate waarin bezoekers zich veilig voelen. Net als bij vrijwilligers voelen frequente bezoekers zich minder vaak meestal veilig (63%, zie figuur 3.7) dan niet-frequente bezoekers (96%).

Figuur 3.7

Mate waarin Nederlandse sporters, sportbezoekers, en vrijwilligers in de sport zich in verschillende contexten veilig voelen, naar participatiefrequenties*

(in procenten)

Bron: Mulier Instituut, NSO, april 2024.

* Respondenten kregen de vraag alleen wanneer ze actief waren in deze rol/context.

** Antwoordopties waren 'nooit', 'soms', 'regelmatig', en 'weet niet'.

3.8 Veiligheid naar achtergrondkenmerken

Gender

Mannen en vrouwen voelen zich ongeveer even veilig in verschillende sportcontexten, waarbij het percentage onder vrouwen iets hoger ligt (zie bijlage 3, figuur B3.1). Dat is opvallend, aangezien uit de cijfers van de kernindicator blijkt dat vrouwen zich juist minder vaak 'meestal veilig' voelen in de sport dan mannen (CBS/Mulier Instituut, 2022).

Wel voelen vrouwen zich iets vaker 'zelden' onveilig dan mannen. Ook voelen ze zich even vaak of vaker 'soms' onveilig. En vrouwen voelen zich in specifieke contexten, zoals de zwemsport, vaker onveilig (29%) dan mannen (10%; niet in figuur) en andere contexten zoals fitness (15%; niet in figuur)

Leeftijd

Ouderen voelen zich in vrijwel alle sportcontexten vaker (meestal) veilig dan jongeren (zie bijlage 3, figuur B3.2). Ook uit algemeen veiligheidsonderzoek blijkt dat jongeren zich relatief vaker onveilig voelen dan ouderen (Akkermans et al., 2024).

Het is dan ook zeer opvallend dat de samenhang voor de kernindicator (uit de VTO) andersom is. In die cijfers voelen jongeren zich vaker (meestal) veilig dan ouderen (CBS/Mulier Instituut, 2022).

Migratieachtergrond

Sporters met een niet-Europese migratieachtergrond voelen zich minder vaak meestal veilig bij sportverenigingen of sportscholen of als vrijwilliger in de sport (zie bijlage 3, figuur B3.3) dan sporters zonder migratieachtergrond. Bij wedstrijdbezoekers is dit verschil niet terug te zien.

Beperking

Nederlanders met een beperking voelen zich vaker onveilig binnen alle sportcontexten (zie bijlage 3, figuur B3.4). De ervaren veiligheid van Nederlanders met een chronische ziekte is in alle sportcontexten relatief vergelijkbaar met die van Nederlanders zonder chronische aandoening of beperking (zie bijlage 3, figuur B3.4).

Opleiding & gezinsinkomen

Er is geen eenduidige relatie tussen opleiding en ervaren veiligheid (zie bijlage 3, figuur B3.5). Nederlanders met een minimum- tot benedenmodaal inkomen voelen zich vaker onveilig binnen alle sportcontexten dan Nederlanders met een bijna modaal tot twee keer modaal inkomen en Nederlanders met een inkomen van twee keer modaal of meer (zie bijlage 3, figuur B3.6).

Conclusie & aanbevelingen

In dit hoofdstuk beschrijven we de belangrijkste conclusies over de (resultaten van de) nieuwe vraagstelling voor de indicator **Veilig voelen**. Vervolgens geven we een aanbeveling voor de toekomstige monitoring.

4.1 Conclusies

Diverser beeld van veiligheid in sport

De in dit onderzoek gebruikte alternatieve vraagstelling om de ervaren veiligheid in de sport te meten, levert in vergelijking met de kernindicator een aantal nieuwe inzichten op.

● Contexten en rollen

Allereerst biedt de nieuwe vraagstelling de mogelijkheid om onderscheid te maken naar verschillende sportcontexten en rollen: sportverenigingsleden, leden van ondernemende sportaanbieders, vrijwilligers in de sport en bezoekers van sportwedstrijden en -evenementen.

We constateren dat vrijwilligers zich ten opzichte van sporters en sportbezoekers relatief vaak onveilig voelen. Dit geldt in het bijzonder voor vrijwilligers die bepaalde rollen in de sport uitoefenen, zoals scheidsrechters en juryleden.

● Type sport

Ook geeft de alternatieve vraagstelling meer inzicht naar type sport. Niet-teamsporters voelen zich vaker veilig dan teamsporters. Sporters die fitness doen, voelen zich veiliger dan de gemiddelde sporter bij een ondernemende aanbieder. Een andere belangrijke factor hierin kan zijn dat de meeste teamsporten wekelijkse wedstrijden hebben waarbij ruimte bestaat voor het wij-zijgroepsgevoel. Dit is minder het geval is bij individuele sporten.

Verschillen naar leeftijd ambigu

Dit onderzoek toont aan dat jongeren zich binnen de sport minder veilig voelen dan ouderen. Dit sluit aan bij cijfers uit andere onderzoeken naar ervaren veiligheid en het meemaken van wangedrag (Akkermans et al., 2024; Cremers et al., 2023). Maar het is tegenstrijdig met de kernindicatorcijfers, waaruit juist blijkt dat jongeren zich veiliger voelen in sportsituaties (CBS/Mulier Instituut, 2022). Dat verschil kunnen we op basis van dit onderzoek niet verklaren.

Participatiefrequentie lijkt van invloed op ervaren veiligheid

Een ander inzicht is de samenhang tussen de ervaren veiligheid en de participatiefrequentie. Frequente sporters voelen zich relatief veilig in de sport. Dit is te verklaren vanuit het feit dat laagfrequente sporters zich mogelijk minder bekend en onzekerder voelen in de sportsetting.

Onder vrijwilligers en bezoekers van sportwedstrijden en -evenementen zien we een omgekeerd patroon. Frequente vrijwilligers en bezoekers ervaren juist vaker onveiligheid dan minder frequente vrijwilligers en bezoekers. Bij vrijwilligers is dit verklaarbaar, omdat vrijwilligersfuncties die gepaard gaan met een relatief hoge mate van onveilige gevoelens, ook de functies zijn die mensen vaak frequent beoefenen (denk aan scheidsrechters, bestuurders).

Wedstrijdbezoek en -deelname

In dit onderzoek hebben we – in tegenstelling tot bij de kernindicator – niet specifiek gevraagd naar veiligheidsgevoelens van sporters bij deelname aan wedstrijden. Sporters hebben alleen hun algemene gevoel van veiligheid bij het beoefenen van de sport gerapporteerd. Dit kan mogelijk van invloed zijn op de ervaren veiligheidsgevoelens, aangezien juist tijdens wedstrijden emoties hoger kunnen oplopen. Het is daarom van belang om bij het uitvragen van de ervaren veiligheid bij sporters ook expliciet te benoemen dat het daarbij ook om wedstrijddeelname gaat.

Minderheden voelen zich minder veilig, maar verband is complex

● **Migratieachtergrond**

De alternatieve vraagstelling geeft ook inzichten gerelateerd aan achtergrondkenmerken. Zo voelen Nederlanders met een niet-Europese migratieachtergrond zich relatief minder vaak veilig. Ditzelfde geldt voor mensen met een beperking (ten opzichte van mensen zonder beperking/chronische aandoening).

● **Samenhang in eerder onderzoek**

Het sluit aan bij eerdere onderzoeken, dat de ervaren veiligheid lager is onder minderheidsgroepen met een lagere machtspositie in de samenleving. Uit die onderzoeken blijkt dat deze groepen relatief vaker te maken hebben met discriminatie, bijvoorbeeld in de vorm van microagressies en uitsluiting (De Wit et al., 2023).

● **Gender**

Opvallend is dat we in dit onderzoek geen samenhang zien tussen gender en ervaren veiligheid, terwijl er wel verschillen tussen mannen vrouwen naar voren komen in de kernindicator. Deze verschillen zien we wel binnen bepaalde contexten, zoals de zwemsport.

Tegelijkertijd betekent dat vrouwen zich meestal veilig voelen niet dat ze geen of weinig ongewenst gedrag ervaren. 32 procent van de vrouwen maakte in het afgelopen jaar ongewenst gedrag in de sport mee. En meer dan de helft van de sportverenigingsleden hoort wel eens seksistische grappen of opmerkingen over vrouwen (Van der Meer & Elling, 2025).

● **Sociaaleconomische positie**

Ook het verband tussen zich veilig voelen en sociaaleconomische positie (opleiding en inkomen) is niet eenduidig. We verwachtten hier een verschil, omdat mensen met

ruimer financieel en cultureel kapitaal zich meer opties kunnen permitteren en daardoor meer keuzevrijheid in sportaanbod hebben. Daarmee is het voor hen makkelijker om sportomgevingen te vermijden die voor hen onveilig voelen.

● **Inkomen en opleiding**

We zien wel een positieve samenhang van veiligheid met inkomen, maar niet met opleiding. Deze laatste samenhang was in een aantal metingen van de kernindicator wel zichtbaar, maar in andere meetjaren niet.

Deels is dit te verklaren doordat het beeld van opleiding enigszins vertroebeld is. Veel jongvolwassenen volgen namelijk nog een opleiding. Het is dus aannemelijk dat een deel van hen nog van sociaaleconomische positie wisselt. Maar dat geldt ook voor inkomen, en daar zien we dus wél verschillen. Mogelijk heeft inkomen dan ook een sterkere samenhang met zich veilig voelen in een sportomgeving dan gevolgde opleiding.

● **Seksuele voorkeur**

Een analyse van de veiligheidsgevoelens naar seksuele voorkeur was op basis van dit onderzoek niet mogelijk. Op basis van eerder onderzoek lijkt deze wel een relevante factor om mee te nemen in toekomstige analyses (De Wit et al., 2023).

Nieuwe vraagstelling geschikt voor voortzetting kernindicator

Het samengestelde cijfer uit dit onderzoek, dat uitdrukt in welke mate sporters en sportbezoekers zich meestal veilig voelen in de sport, is vergelijkbaar met de kernindicator.

Het nieuwe cijfer is bovendien uit te splitsen naar verschillende sportcontexten (deelname via sportvereniging en ondernemende aanbieders, vrijwilligerswerk en bezoeker van wedstrijden). Hoe veilig men zich voelt, verschilt per sportcontext. De nieuwe manier van meten heeft dus een toegevoegde waarde.

Aandacht voor de groep die zich zelden onveilig voelt

Uit dit onderzoek blijkt dat een groot deel zich 'zelden' onveilig voelt: dus wel eens, maar niet vaak. Welke impact dat heeft, is moeilijk te duiden. Dit roept de vraag op of het voldoende is om alleen te analyseren wie zich 'meestal veilig voelen'. Wellicht moeten we ook in de gaten houden wie zich 'zelden' onveilig voelen.

4.2 Slotconclusie en aanbeveling

We concluderen dat het uitvragen van de ervaren veiligheid met de nieuwe vraagstelling een breder perspectief biedt op veilig voelen in de sport. De nieuwe vraagstelling lijkt niet gelijk een trendbreuk te veroorzaken in vergelijking met andere metingen. Daarbij is wel belangrijk dat deze meting niet langer alleen over sportwedstrijden en -evenementen gaat, maar breder over ervaren veiligheid in de sport.

We raden aan om de doorontwikkeling van de kernindicator voort te zetten en daarbij ook te kijken naar de ontwikkeling in de groep die zich 'zelden' onveilig voelt.

Bronnen

- Akkermans, M., Derksen, E., Kennis, M., Kloosterman, R., & Moons, E. (2024). *Veiligheidsmonitor 2023*. Centraal Bureau voor de Statistiek.
- Cremers, R., Van Kalmthout, J., & Elling, A., (2023). *Wangedrag in de sport. Vergelijking kernindicator en aangepaste vraagstelling*. Mulier Instituut.
- Centraal Bureau voor de Statistiek [CBS]/Mulier Instituut (2022). *Gezondheidsenquête/leefstijlmonitor. Kernindicator zich meestal veilig voelen bij bezoek aan sportwedstrijden uitgesplitst naar achtergrondkenmerken*. RIVM.
- Centraal Bureau voor de Statistiek [CBS] (2023). *Veiligheidsmonitor*.
- De Wit, N., Jak, L., Cremers, R., Elling, A., Deekman, A., Geerdes-Gazzah, M., Anselma, M., De Kwaasteniet, R., & Visser, T. (2023). *Verkenning discriminatie en racisme in sport en cultuur*. Verwey-Jonker Instituut/Mulier Instituut/LKCA/Movisie.
- Heijnen, E., Geurkink, N., & Elling, A. (2023). *Monitor sportief wedstrijdgedrag. Registratie sportief en onsportief wedstrijdgedrag in de Nederlandse teamsport met de SporklimaatApp*. Mulier Instituut.
- Ipsos (2024). *Nationaal sportonderzoek mei 2024. Veldwerkverslag voor Mulier Instituut*.
- Reitsma, M., Van Kalmthout, J., & Elling, A. (2021). *Veilig voelen en meemaken wangedrag in de sport 2012-2020. Kernindicatoren sport en bewegen [Factsheet 2021/32]*. Mulier Instituut.
- Van der Meer S., & Elling, A. (2025). *De positie van vrouwen in de Nederlandse sportwereld. Internationale Vrouwendag 2025 [Infographic]*. Mulier Instituut.

Bijlage 1 – Responsanalyse

Tabel B1.1

Responsanalyse (1/2)

(in procenten, n=1.504)

Achtergrondkenmerk	%
Geslacht	
Man	50
Vrouw	50
Leeftijd	
16-34 jaar	31
35-54 jaar	32
55-64 jaar	18
65-79 jaar	19
Migratieachtergrond	
Geen	85
Europees	5
Niet-Europees	9
Beperking/chronische aandoening	
Geen	57
Beperking	22
Chronische aandoening	24
Weet ik niet/wil ik niet zeggen	1
'Hoogst' voltooide opleiding	
Basis/vmbo	26
Mbo/havo/vwo	42
Hbo/wo	32
Inkomen	
Minimum t/m benedenmodaal	17
Bijna modaal t/m twee keer modaal	51
Twee keer modaal en meer	17
Weet ik niet/wil ik niet zeggen	16

Bron: Mulier Instituut, NSO, april 2024.

Tabel B1.2**Responsanalyse (2/2)**

(in procenten, n=1504)

Achtergrondkenmerk	%
Lid sportvereniging	
Ja	26
Nee	74
Lid ondernemende sportaanbieder	
Ja	26
Nee	74
Vrijwilliger in de sport	
Ja	21
Nee	79
Bezoeker sportwedstrijden en -evenementen	
Ja	40
Nee	60

Bron: Mulier Instituut, NSO, april 2024.

Bijlage 2 - Achtergrondkenmerken

Gender/geslacht

We hebben enkel (op binaire wijze) gevraagd naar geslacht. We kunnen dus geen analyse doen op basis van genderidentiteit.

Leeftijd

We analyseren in hoeverre er samenhang bestaat met leeftijd. We maken daarbij gebruik van deze indeling:

- 16-34 jaar;
- 35-54 jaar;
- 55-64 jaar;
- 65-79 jaar.

Migratieachtergrond

We vragen naar migratieachtergrond op basis van het geboorteland van de respondent zelf en van de vader en de moeder. Als een van deze niet-Europees is, hebben we de respondent als zodanig gecategoriseerd. We maken onderscheid tussen:

- Nederlanders zonder migratieachtergrond;
- Nederlands met een Europese migratieachtergrond;
- Nederlanders met een niet-Europese migratieachtergrond.

De categorie Nederlanders met een Europese migratieachtergrond gaf een wisselend en verwarrend beeld voor ervaren veiligheid. Op basis van de beschikbare data was verdere analyse niet mogelijk. Daarom hebben we geen analyse van deze specifieke groep gedaan.

Beperking & chronische aandoening

We analyseren in hoeverre er samenhang bestaat tussen of mensen een beperking of chronische aandoening hebben en de ervaren veiligheid. We maken daarbij onderscheid tussen:

- beperking: lichamelijke of motorische beperking, auditieve beperking, visuele beperking, verstandelijke beperking of psychische aandoening;
- chronische aandoening;
- geen beperking of chronische aandoening.

Seksuele voorkeur

Op basis van de beschikbare data konden we geen analyse doen naar seksuele voorkeur.

Opleiding

We analyseren in hoeverre er samenhang bestaat met de afgeronde opleiding. We maken onderscheid tussen:

- basis/vmbo (basisonderwijs, vmbo, mbo 1 & onderbouw havo/vwo);
- mbo/havo/vwo (mbo 2-4 & havo/vwo);
- hbo/wo: (hbo & wo).

Met name jongeren en jongvolwassenen volgen vaak nog een opleiding. Zij behoren daardoor relatief vaker tot de categorie basis/vmbo of mbo/havo/vwo.

Inkomen

We analyseren in hoeverre er samenhang bestaat tussen gezinsinkomen en ervaren veiligheid. We maken daarbij onderscheid tussen:

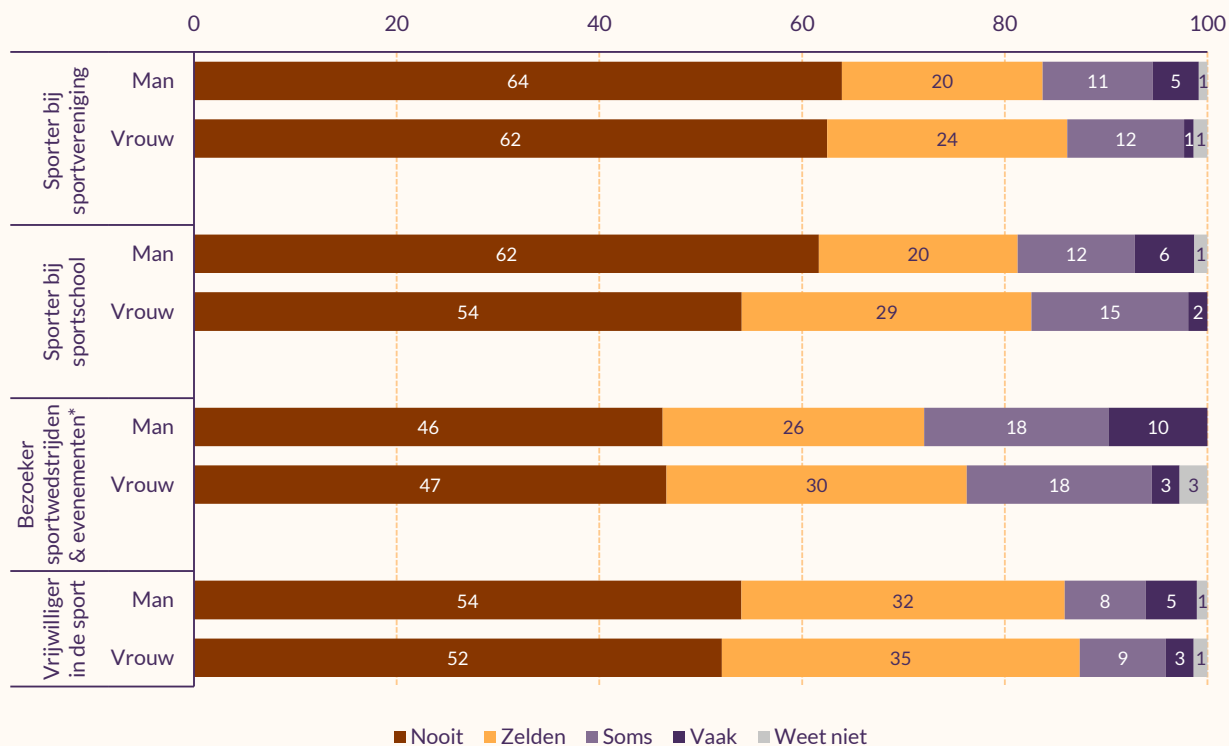
- minimuminkomen tot en met benedenmodaal inkomen (< 13.700-28.599 euro);
- bijna modaal tot en met twee keer modaal inkomen (28.600-70.999 euro);
- twee keer modaal inkomen of meer (> 71.000 euro).

Bijlage 3 – Figuren

Figuur B3.1

Mate waarin Nederlanders zich onveilig voelen in verschillende sportcontexten, naar gender

(in procenten)

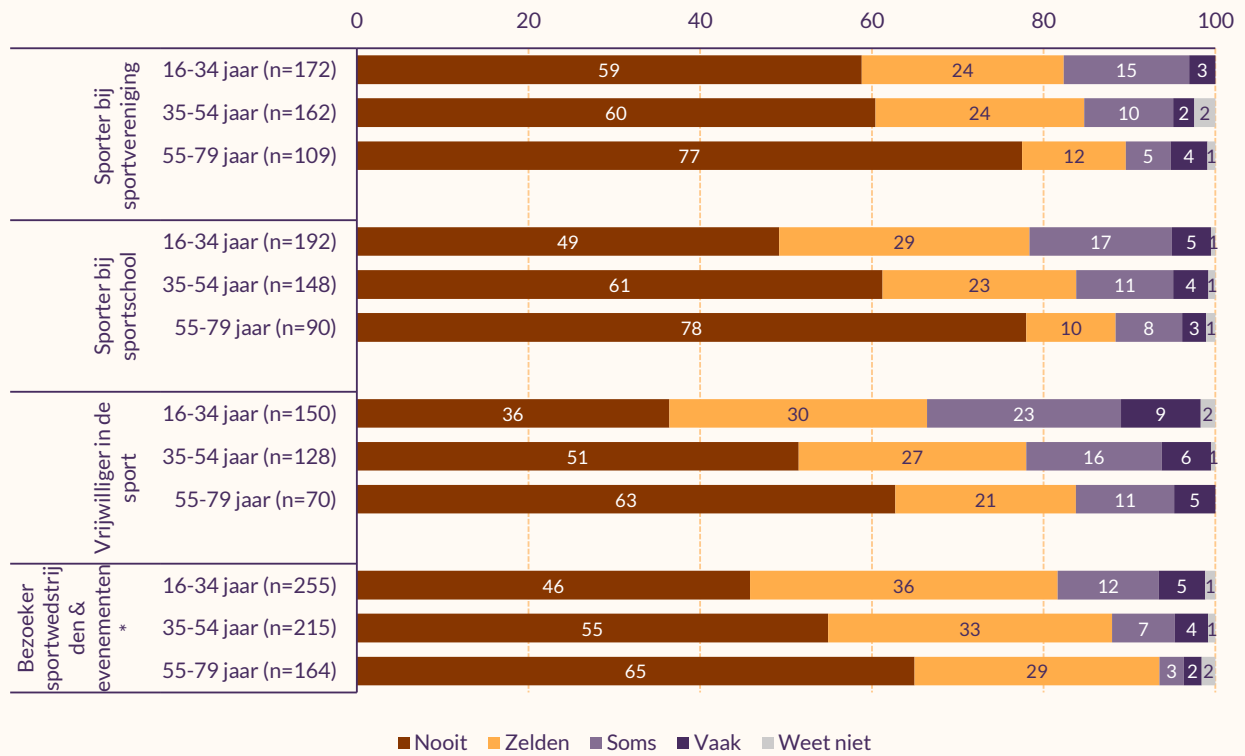
Bron: Mulier Instituut, NSO, april 2024.

* Antwoordopties waren 'nooit', 'soms', 'regelmatig', 'vaak', en 'weet niet'.

Figuur B3.2

Mate waarin Nederlanders zich onveilig voelen in verschillende sportcontexten, naar leeftijd

(in procenten)

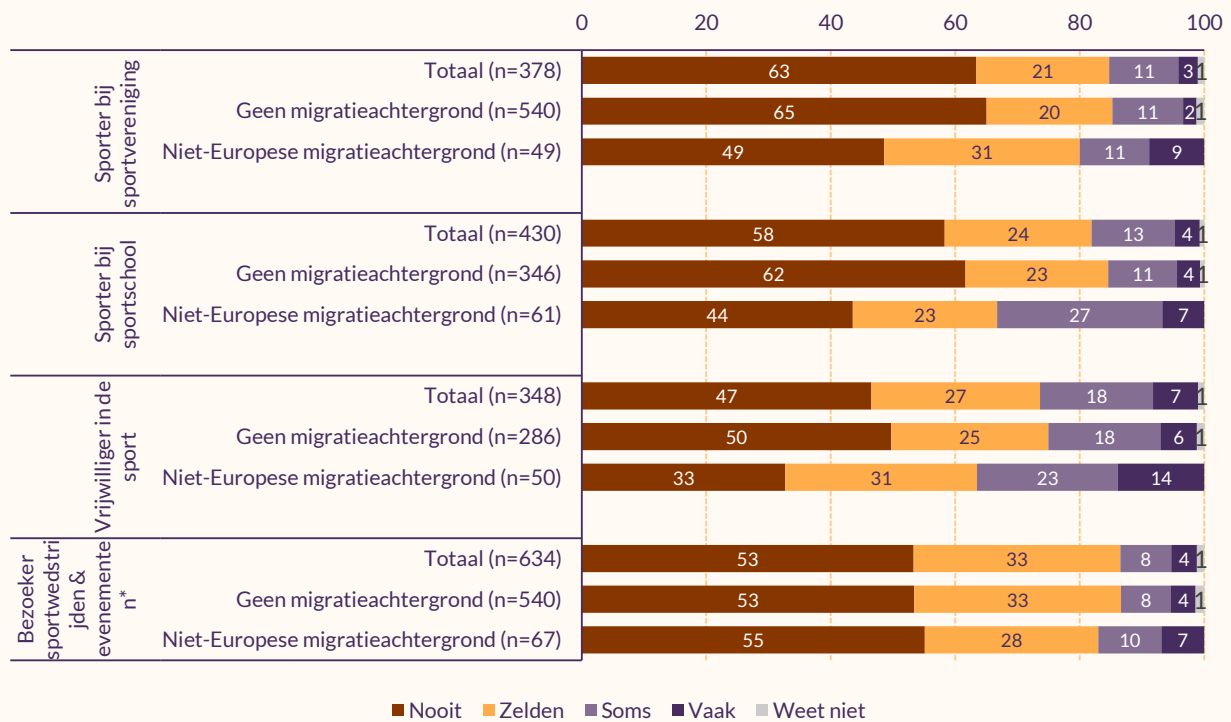
Bron: Mulier Instituut, NSO, april 2024.

* Antwoordopties waren 'nooit', 'soms', 'regelmatig', 'vaak', en 'weet niet'.

Figuur B3.3

Mate waarin Nederlanders zich onveilig voelen in verschillende sportcontexten, naar migratieachtergrond

(in procenten)

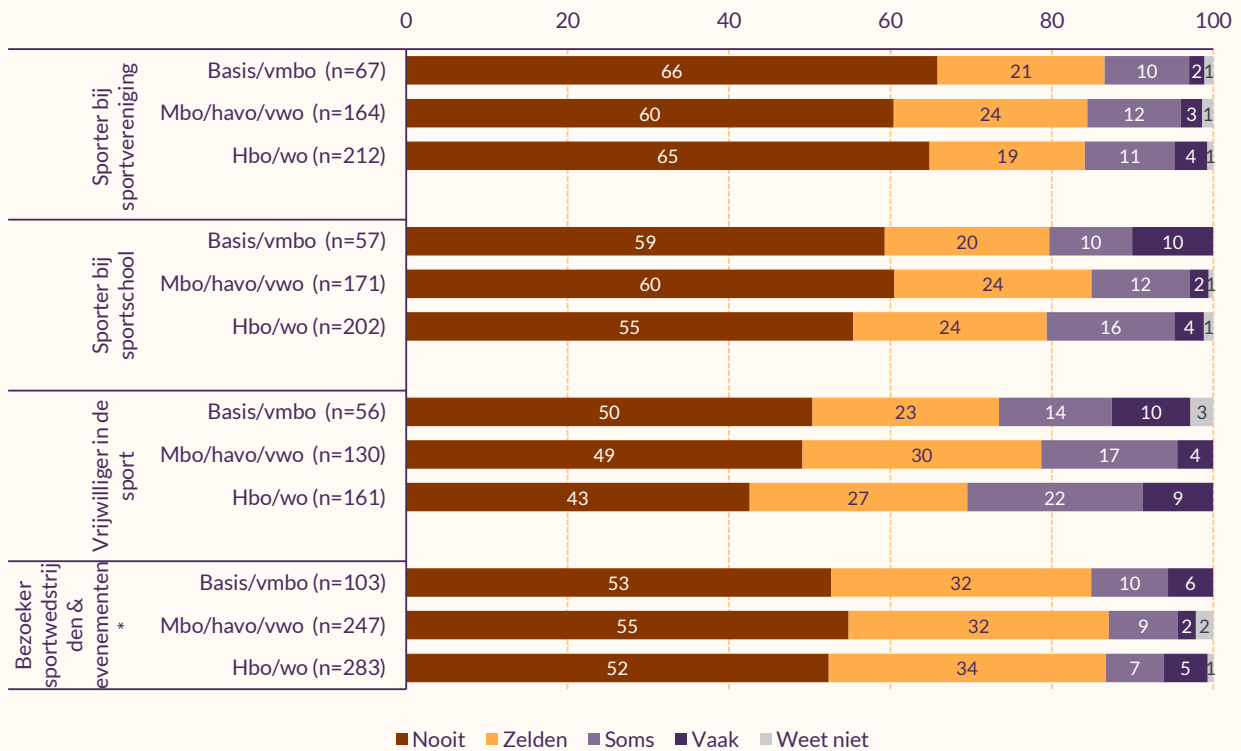

Bron: Mulier Instituut, NSO, april 2024.

* Antwoordopties waren 'nooit', 'soms', 'regelmatig', 'vaak', en 'weet niet'.

Figuur B3.4

Mate waarin Nederlanders zich onveilig voelen in verschillende sportcontexten, naar afgeronde opleiding
(in procenten)

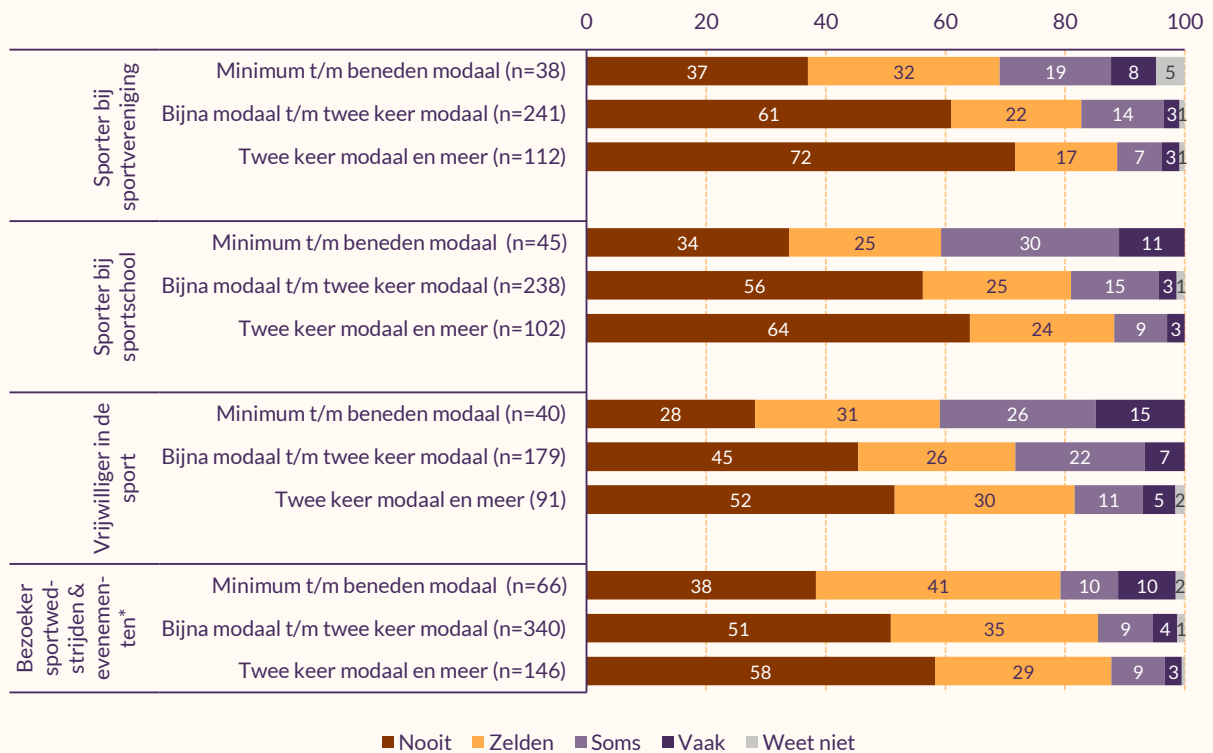

Bron: Mulier Instituut, NSO, april 2024.

* Antwoordopties waren 'nooit', 'soms', 'regelmatig', 'vaak', en 'weet niet'.

Figuur B3.5

Mate waarin Nederlanders zich onveilig voelen in verschillende sportcontexten, naar gezinsinkomen
(in procenten)

Bron: Mulier Instituut, NSO, april 2024.

* Antwoordopties waren 'nooit', 'soms', 'regelmatig', 'vaak', en 'weet niet'.

Bijlage 4 – Vragenlijst

1. Kunt u voor elk van deze situaties aangeven of u zich daar wel eens onveilig voelt? (Vaak/regelmatig/soms/nooit/weet niet/niet van toepassing)
 - Randon uitgaansgelegenheden
 - In het openbaar vervoer
 - Op plekken waar groepen jongeren rondhangen
 - Op straat
 - Randon sportgelegenheden
 - In een winkelgebied of winkelcentrum bij u in de buurt
2. Hoe vaak bent u in de afgelopen 12 maanden als toeschouwer naar sportwedstrijden of sportevenementen geweest? (Dagelijks, Eén keer per week of vaker, Eén keer per maand of vaker, Enkele keren in de afgelopen 12 maanden, Niet in de afgelopen 12 maanden)
3. Welke sport of sporten heeft u bezocht in de afgelopen 12 maanden?
4. U gaf aan een voetbalwedstrijd of -evenement te hebben bezocht. Betrof dit betaald- en/of amateurvoetbal? (Betaald voetbal, Amateurvoetbal, Zowel betaald als amateurvoetbal)
5. Kunt u aangeven in welke mate u zich bij het bezoek(en) van sportwedstrijden of -evenementen wel eens onveilig voelt? (Vaak/regelmatig/soms/nooit/weet niet)
6. Hoe vaak heeft u in de afgelopen 12 maanden vrijwilligerswerk gedaan in de sport? Denk aan een bestuursfunctie, werken in een kantine, training geven of het organiseren van activiteiten (Dagelijks, Eén keer per week of vaker, Eén keer per maand of vaker, Enkele keren in de afgelopen 12 maanden, Niet in de afgelopen 12 maanden)
7. Kunt u hieronder aangeven wat u als vrijwilliger hebt gedaan in de sport in de afgelopen 12 maanden? Meerdere antwoorden mogelijk (Trainer, coach of begeleider van sporters, Official, scheidsrechter of jury, Bestuur, Commissie of organisatorische zaken, Organisatie van evenementen of toernooien, Onderhoud van accommodatie of sportmaterialen, Horeca of bardiensten, Anders, namelijk)
8. Kunt u aangeven in welke mate u zich als vrijwilliger wel eens onveilig voelt? (Vaak/soms/zelden/nooit/weet niet)
9. Welke sport beoefent u op de vereniging waar u (het meest) actief bent?
10. Kunt u aangeven in welke mate u zich op deze sportvereniging wel eens onveilig voelt? (Vaak/soms/zelden/nooit/weet niet)
11. Bent u lid/abonnee/cursist van een sportschool, zwemschool of andere commerciële sportaanbieder? Dit betreft dus geen sportvereniging. (Ja, Nee)
12. Welke sport(en) beoefent u bij de sportschool waar u (het meest) actief bent?
13. Kunt u aangeven in welke mate u zich bij deze sportschool wel eens onveilig voelt? (Vaak/soms/zelden/nooit/weet niet)

A large, thick, orange abstract graphic that starts at the top left, loops around, and then curves downwards towards the bottom right, resembling a stylized '3' or a calligraphic flourish.

Sanne A. van der Meer
s.vandermeer@mulierinstituut.nl

Rens Cremers
r.cremers@mulierinstituut.nl